

Cicle «La Romània conflictiva» (Universitat de les Illes Balears, febrer-abril i octubre-desembre de 2007). – El 2007 s’oferí a la Universitat de les Illes Balears el cicle «La Romània conflictiva», una aproximació a la realitat (socio)lingüística de les àrees romàniques, majoritàriament desconegudes pel gran públic, que per diverses circumstàncies històriques no es troben al dia d’avui en situació d’absoluta normalitat d’existència (excepte la catalana). Va ser un cicle d’assitència lliure, al qual només s’exigia matrícula a qui en volgués obtenir un reconeixement acadèmic. A la primera part (del 20 de febrer al 25 d’abril) s’exposà la situació de 8 àrees: la gallega, l’asturianolleonesa, l’aragonesa, l’occitana, la francoprovençal, la dels parlars d’oïl, la gal·loitàli-

ca i la vènet; a la segona part (del 23 d'octubre al 13 de desembre), les sessions estigueren dedicades a les àrees corsa, centre- i sud-itàlica, retoromànica i ladina, friülana, sarda, aromanesa, meglenoromanesa i istroromanesa (aquestes tres juntes en una mateixa exposició). Totes les exposicions varen ser de 4 hores (en dos dies successius), excepte la darrera, de 6 hores. Els ponents varen ser majoritàriament parlants nadius d'aquestes àrees, llevat dels que presentaren l'àrea gallega (Perfecto Cuadrado, de la UIB), la galhoitàlica (Xavier Lamuela, de la Universitat de Girona) i les romaneses (Marius Sala, de l'Acadèmia Romanesa). Els altres varen ser: Ana Cano (Universitat d'Oviedo), Xavier Tomàs (Societat de Lingüística Aragonesa), Domergue Sumien (professor d'occità d'ensenyament secundari), Guido Corniolo (promotor cultural, secretari general del Sindicat Autònom Valldostà de Treballadors), Pierre Gauthier (Universitat de Nantes), Davide Guiotto (Associació Veneto Nostro), Ghjacumu Thiers (Universitat de Còrsega), Emma Milano (Universitat de Nàpols), Paul Videsott (Universitat de Bozen/Bolzano), Alessandro Carrozzo (Cooperativa SERLING, Friül) i Maria Giuseppa Cossu (professora de llengua sarda).

Com que una de les finalitats dels curs era que els assistents coneguessin activament les modalitats romàniques tractades, la majoria de les intervencions es feren en una de les modalitats pròpies de cada àrea, i, si no, el ponent en donava una mostra suficient amb material escrit i audiovisual divers. Així, Perfecto Cuadrado va fer l'exposició en portuguès; Xavier Lamuela, en català, però amb abundant exemplificació en totes les modalitats galhoitàliques; Marius Sala, en castellà, però també amb una bona mostra escrita i parlada dels parlars romanesos sud-danubians; Ana Cano començà en castellà, però aviat passà a l'asturià; Xavier Tomàs parlà en aragonès ribagorçà; Domergue Sumien, en llenguadocià; Guido Corniolo combinà el català amb l'italià i el francoprovençal de la Vall d'Aosta; Pierre Gauthier parlà en català, però exemplificà convenientment els parlars d'oïl amb texts escrits i orals, especialment l'angeví, que és el seu; Davide Guiotto parlà en vènet; Ghjacumu Thiers ho féu en cors; Emma Milano, parlant en italià, explicà les característiques dels parlars itàlics centrals i meridionals i en posà exemples orals enregistrats, especialment del napolità; Paul Videsott s'expressà en ladí, Alessandro Carozo, en friülà, i Maria Giuseppa Cossu, en sard campidanès.

Els assistents se'n dugueren en la majoria de casos una sorpresa important quan descobriren que amb molta de facilitat, amb un esforç mínim, podien comprendre quasi perfectament aquelles modalitats romàniques que mai –en quasi tots els casos– o ben poques vegades –el portuguès, l'occità– havien sentit (i que, d'algunes, molts ni sabien que existien). Les més difícils són les d'oïl, les sud-itàliques i les romaneses, però tothom pogué comprovar que, almanco per escrit, desxifrar-les no es fa molt difícil després d'un petit entrenament.

Quant a la situació de conflicte en què es troben totes aquestes àrees, hom constatà que hi ha moltes de diferències d'unes a altres, des de la cooficialitat del galleg a Galícia (encara, però, amb una diglòssia molt marcada) fins a la pràctica ignorància de la comunitat istroromanesa, passant per situacions de reconeixement relatiu, com a l'àrea asturianolleonesa, la vènet a la corsa; i des d'una comunitat de parlants encara prou nombrosa, com també ho és la gallega, o encara l'occitana, o la sarda, fins a comunitats mínimes com l'aragonesa, la francoprovençal o, novament, les romaneses, passant per àrees itàliques diverses que mostren una vitalitat diferent de nord a sud. Potser una de les àrees que més sorprengué els assistents va ser la de les parles d'oïl, acostumats a sentir que al nord de França només hi ha una llengua, la francesa (això els més conscients que sabien de l'occità i el català, que no eren tots). Veure texts (qualcuns d'autors contemporanis) en való, picard, gallo, normand, angeví..., i sentir parlar en angeví, va ser tot un descobriment per a la gent, fins al punt que qualcú confessà que ara entenia per què als qui estudien francès els diuen que hi ha molta de diferència entre el francès medieval i el francès modern: perquè el «francès medieval» no és més que un o altre d'aquests parlars que a l'Edat Mitjana tenien un cultiu literari im-

portant; el «francès medieval» no és un estadi anterior al francès modern, és «xampanyès» (la llengua en què escrivia Chrestien de Troyes, per exemple), o «borgonyó», o «normand» o...

La satisfacció entre els assistents al curs va ser molt gran. Una enquesta entre les persones que hi havia a la darrera exposició de cada part –feta arribar també a qualcunes altres, que en aquella ocasió no hi eren, però que havien vingut de manera bastant regular–, sol·licitant-los que volguessin expressar, voluntàriament, és clar, i anònimament, si ho preferien, la seva opinió sobre com havia anat el cicle, va mostrar que tothom se'n va anar molt satisfet i amb ganes de tornar assistir a la segona part (els de la primera) o a qualsevol curs semblant. La llàstima va ser que, tot i l'interès evident i la qualitat de totes les intervencions, l'assistència va ser menor d'allò que hom podia esperar. Les sessions amb més públic varen ser les dedicades a l'àrea occitana, segurament perquè aquesta àrea és la més coneguda entre el públic català, que hi sent una especial simpatia. Poca participació d'alumnes de la Universitat i nul·la presència del professorat de filologia, és la nota més negativa del cicle. Per altra banda, però, va tenir un ressò mediàtic important, i bastants dels ponents de fora varen ser entrevistats per al *Diari de Balears*.

Totes les sessions varen ser enregistrades en vídeo, i, entre els enregistraments i el material diversos que els ponents dugueren per a il·lustrar les exposicions, ha quedat depositada a la universitat una documentació rica i molt interessant sobre les àrees romàniques tractades. El curs va ser patrocinat per la Universitat de les Illes Balears (Vicerectorats d'Alumnes i d'Activitats Culturals, Departament de Filologia Catalana i Lingüística General, Càtedra Alcover-Moll-Villangómez) i la Caixa d'Estalvis «Sa Nostra». L'organització i la coordinació va ser de qui firma aquestes línies.

Jaume CORBERA POU
Universitat de les Illes Balears